
ABD-BVD IN DE ARCHIEVEN VAN GEORGES LORPHÈVRE IN HET MUNDANEUM TE BERGEN¹

De Belgische Vereniging voor Documentatie geïnitieerd door Paul Otlet

Jacques HENRARD

Lid van het Publicatiecomité van de *Bladen voor Documentatie*, Belgische Vereniging voor Documentatie (ABD-BVD)

Dominique J.B. VANPÉE

Lid van het Publicatiecomité van de *Bladen voor Documentatie*, Belgische Vereniging voor Documentatie (ABD-BVD)

- Het Mundaneum te Bergen heeft redelijk wat archieven in bezit. Zo bezit ze ook de archieven van Georges Lorphèvre die niet enkel de secretaris was van Paul Otlet maar ook secretaris-generaal van de Belgische Vereniging voor Documentatie (ABD-BVD). Binnen zijn archieven zochten we naar de opstart van de ABD-BVD. We stelden vast dat er enkele jaren voor de publicatie van de statuten in het *Belgische Staatsblad* – in 1945 – reeds een vereniging opgericht werd en dat deze eigenlijk de opvolger was van een vereniging/commissie opgericht in 1943 door Paul Otlet, namelijk de *Commission Belge de Classification et de Documentation*.
- À Mons, le Mundaneum conserve de nombreuses archives. C'est ainsi qu'il dispose aussi d'un certain nombre d'entre elles léguées par Georges Lorphèvre, qui fut non seulement le secrétaire de Paul Otlet, mais devint également le premier secrétaire général de l'Association Belge de Documentation (ABD-BVD). Dans ces archives, nous sommes allés à la recherche des origines de l'ABD-BVD. Nous avons constaté que déjà en 1945 - soit quelques années avant la publication officielle des statuts de l'ABD-BVD au *Moniteur Belge*, laquelle eut lieu en 1947 – une association avait été fondée et que celle-ci avait succédé à une autre, créée dès 1943 par Paul Otlet lui-même sous l'appellation de *Commission Belge de Classification et de Documentation*.

Georges Lorphèvre² was lange tijd secretaris-generaal van de Belgische Vereniging voor Documentatie alsook lid/bestuurslid van andere (zelfs internationale) organisaties. Hij was in de eerste plaats de secretaris van Paul Otlet. Hij zorgde na de dood van Otlet lange tijd voor het Mundaneum. Het was dan ook niet onlogisch dat zijn archieven - waaronder deze die betrekking hadden op de Belgische Vereniging voor Documentatie (ABD-BVD) - uiteindelijk onderdeel uitmaakten van de archieven van het Mundaneum.

Het doornemen van deze nog niet geordende archieven leverde ons enkele gelegenhedsvondsten op over onze eigen vereniging (ABD-BVD) en haar band met Otlet.

Commission Belge de Classification et de Documentation mondt uit in Belgische Vereniging voor Documentatie

In het *Rapport sur l'exercice 1945 présenté à l'Assemblée générale du 13 février 1946* stel Georges Lorphèvre dat hij het eerste jaarverslag met betrekking tot de activiteiten van de ABD-

BVD voorstelt. Hij gaat daarbij ook even in op de voorgeschiedenis: *"Onze groepering werd gevormd op 28 maart 1945 door de transformatie van de Commission Belge de Classification et de Documentation in Association Belge de Documentation - Belgische Vereniging voor Documentatie. Deze commissie was gesticht door de heer Otlet rond het midden van het jaar 1943 op vraag van enkele Belgische gebruikers van de Decimale Classificatie, die verlangden om een studiegroep verenigd te zien van geïnteresseerden in het ontwikkelen van de classificatietabellen. Langzamerhand diende de groep zich bezig te houden met een verscheidenheid aan vragen betreffende de documentatie. De eerste zitting/vergadering had plaats op 7 juni 1943 en tot het moment van ontbinding van de commissie (28 maart 1945) volgden 40 vergaderingen elkaar op op de tweede en vierde woensdag van elke maand. In de schoot van de commissie hadden vergaderingen plaats vanaf februari 1945 om de statuten van de toekomstige Belgische Vereniging voor Documentatie op punt te stellen. De laatste zitting (toe)gewijd aan dit voorwerp had plaats op 28 maart, de dag van de officiële stichting van de Vereniging. [...] Onze vereniging werd gesticht door 13 onder ons, tijdens het (eerste) jaar werden 17 aansluitingen*

geregistreerd waardoor het aantal personen, die een statutaire bijdrage/contributie aan de schatbewaarder stortten, op 30 gebracht werd. [...] Onze Raad werd benoemd tijdens de oprichtingsvergadering. Ze is samengesteld uit de heren Arzen, vice-voorzitter, Lorphèvre, secretaris, Werle [?], adjunct-secretaris, Sion, schatbewaarder en Van Grieken, adjunct-schatbewaarder. De heer Léon Losseau werd aangeduid als voorzitter maar tot op heden is het ons niet gelukt om over te gaan tot zijn installatie. De heer Losseau wenst vooraf de kwestie van het opnieuw samengestelde "Office International de Bibliographie et de Documentation" geregeld te zien. Deze hervatting eenmaal achter de rug/verworven zal het eenvoudiger zijn om een echt brede impuls aan onze groepering te geven door ze haar voordeel te laten trekken uit de door de beweging veroorzaakte interesse in de officiële sferen voor de documentatie".

Binnen de vereniging hebben zich reeds drie commissies gevormd in 1945: "zaken van de scheikunde" ("des choses de la chimie"), "gids van de documentatie in België" ("guide de la documentation en Belgique") en "de classificatiecommissie" ("la commission de classification")³.

In een schrijven van 4 februari 1947 (verkeerdelijk weergegeven als 1946.02.04) maakt Georges Lorphèvre de agenda voor de vergadering van 12 februari 1947 bekend met als vierde punt op de dagorde: *"Te nemen maatregelen voor de publicatie van de statuten in het "Belgisch Staatsblad" voor de oprichting als vzw" ("Mesures à prendre pour la publication des statuts au "Moniteur Belge" pour la constitution en A.S.B.L.")*⁴.

Verbindingen met Office International de Bibliographie en Fédération Internationale de Documentation

In het verslag van de buitengewone Algemene (Leden)vergadering van 12 februari 1947 lezen we dat Jean Hansenne die nog deel uitmaakte van de oude ploeg *"onderstreept dat het van belang is dat wij het werk van Paul Otlet verderzetten. Hij wou enkele details vragen over onze taken en over de juiste situatie van de Vereniging met betrekking tot het Office International de Bibliographie enerzijds en de Fédération Internationale de Documentation (FID) anderzijds"*.

Georges Lorphèvre legt de historiek uit van het door twee personen opgerichte Office International de Bibliographie vanaf zijn ontstaan in 1892 en dat deze organisatie de eerste

internationale conferentie met betrekking tot de bibliografie bijeenriep. Tijdens dit congres werd het Institut International de Bibliographie gesticht. Otlet en La Fontaine waren de secretarissen-generaal gedurende een dertigtal jaren. Door problemen in Brussel verhuisde het Institut International de Bibliographie naar Den Haag en veranderde in 19[3]4 zijn titel naar *"De federatieve vorm van de "Fédération Internationale de Documentation" zorgt ervoor dat nationale secties in verschillende landen zich kunnen vormen. In België is dat onze ABD-BVD, die de nationale sectie is ten gevolge van een beslissing van de Raad van de FID in 1945 in Londen"*.

Cahiers de la documentation / Bladen voor de documentatie?

Daarnaast dient er ook een beslissing genomen te worden wat betreft een titel van ons verenigingsorgaan, het tijdschrift. Binnen de discussie komen volgende titels naar boven/voren: *ABD.* - *ABDOC* en *ABELDOC*. Uiteindelijk stelt Jef Van Grieken *"Cahiers de la documentation"* voor. Deze benaming van het orgaan van de vereniging, die op haar beurt de Belgische sectie is van de FID wordt unaniem aanvaard⁵.

Association Belge de documentation - Belgische Vereeniging voor Documentatie

In een schrijven van 15 februari 1947 worden de *Statuten van de BVD. Aangenomen in de vergadering van 28 maart 1945 (Statuts de l'ABD adoptés en séance du 28 mars 1945)* aangehaald. Artikel 2 gaat in op de naam: *"L'Association prend nom : Association Belge de Documentation, en néerlandais Belgische Vereeniging voor Documentatie"*⁶.

Uit deze archieven blijkt duidelijk een internationale netwerking in het begin van de jaren 1950 al dan niet door ruil van de *Cahiers de la documentation = Bladen voor Documentatie*.

Jacques Henrard
Dominique J.B. Vanpée
Belgische Vereniging voor Documentatie
Waverssesteenweg 1683
1160 Brussel
jacqueshrd@yahoo.fr
dominiquevanpee@gmail.com

Mei 2012

Noten

- ¹ Wij danken het Mundaneum en vooral archivaris Stéphanie Manfroid om ons de toegang tot de archieven mogelijk te maken. De archieven die wij raadpleegden bevinden zich in nog niet ontsloten archiefdozen Mundaneum PP PO 755 - PP PO 756 - PP PO 757 - PP PO 758 en PP PO 759.
- ² Langendries, Pierre. De quelques bibliothécaires : Georges Lorphèvre. *Lectures*, janvier-février 1985, n° 23, p. 8-12.
- ³ Uit archiefdoos Mundaneum PP PO 757. Oorspronkelijke tekst: *"Notre Groupement a été constitué le 28 mars 1945 par la transformation de la Commission Belge de Classification et de Documentation en Association Belge de Documentation. Cette Commission avait été fondée par Monsieur Otlet vers le milieu de 1943 à la demande de quelques usagers belges de la Classification Décimale désireux de voir réunir en groupe d'étude les intéressés au développement des tables [de la] Classification, petit à petit le groupe eut à s'occuper de questions diverses relatives à la documentation. La première séance eut lieu le 7 juin 1943 et jusqu'au moment de la dissolution de la Commission (28 mars 1945) 40 séances se succédèrent les 2e et 4e mercredis de chaque mois. Au sein de la Commission des réunions eurent lieu depuis février 1945 pour la mise au point des statuts de la future [A]ssociation Belge de Documentation. La dernière séance consacrée à cet objet eut lieu le 28 mars jour de la constitution officielle de l'Association. [...] Notre association a été fondée par 13 d'entre nous, en cours d'exercice 17 adhésions ont été enregistrées portant à 30 le nombre des personnes dont la cotisation statutaire a été versée au trésorier. [...] Notre Conseil a été nommé au cours de la séance constitutive il se compose de MM. Arzens, vice-président, Lorphèvre, secrétaire, Werle[?], secrétaire-adj., Sion, trésorier et Van Grieken, trésorier-adj. Monsieur Léon Losseau avait été désigné comme président, mais jusqu'à présent, il ne nous a pas été possible de procéder à son installation, Mr. Losseau désirant, voir régler au préalable la question de la reconstitution de l'Office International de Bibliographie et de Documentation, cette remise sur pied une fois achevée il sera plus facile de donner une impulsion vraiment large à notre groupement en le faisant bénéficier du mouvement d'intérêt suscité dans les sphères officielles pour la documentation".*
- ⁴ Uit archiefdoos Mundaneum PP PO 757.
- ⁵ Uit archiefdoos Mundaneum PP PO 757. Oorspronkelijke teksten: *"souligne qu'il importe que nous continuions l'œuvre de Paul Otlet. Il voudrait demander quelques détails sur nos tâches et sur la situation exacte de l'Association par rapport à l'Office International de Bibliographie d'une part et à la Fédération Internationale de Documentation d'autre part".* En: *"Fédération Internationale de Documentation, la forme fédérative fit que des sections nationales se formèrent dans divers pays, en Belgique c'est notre A.B.D. qui est donc la section nationale à la suite d'une décision du Conseil de la F.I.D. tenu en 1945 à Londres".* Lorphèvre stelt dat de naam naar FID ook in 1934 zou plaatsgegrepen hebben. Op *Wikipedia* vindt men echter als jaartal 1937. In 1988 zou de naam nogmaals veranderen naar "Fédération Internationale d'Information et de Documentation".
- ⁶ Uit archiefdoos Mundaneum PP PO 757.